

Van je ouders moet je het hebben

Opvoedingsgedrag van Ouders en Externaliserend Probleemgedrag van
Adolescenten

Masterthesis

Noor van Heijningen

Universiteit Utrecht

Master Clinical Child, Family and Education Studies

Studentnummer: 5773512

Thesisbegeleidster: Soudry Staats

Tweede beoordelaar: Denise Bodden

Datum: 29 mei 2017

Abstract

This study examined the relations between parenting behaviors (parental knowledge and parental control) of both mothers and fathers and externalizing behavior of adolescents (11-16 years). Moderation of these relations by gender was also investigated. The sample of this study consisted of 520 adolescents ($M_{\text{age}} = 13.03$; $SD = .46$). Questionnaires of adolescents were used to measure parenting behavior. To measure externalizing behavior questionnaires of mothers and fathers were used. Findings revealed that less parental knowledge and less parental control was associated with more adolescent externalizing behavior. No gender differences were found in this relation.

Keywords: parental knowledge, parental control, parenting behavior, externalizing behavior, gender

Opvoedingsgedrag van Ouders en Externaliserend Probleemgedrag van
Adolescenten

Externaliserend probleemgedrag is te definiëren als naar buiten gericht probleemgedrag (Wicks-Nelson & Israel, 2015) (zoals agressiviteit en delinquentie; Reef, Diamanthopoulou, van Meurs, Verhulst, & van der Ende, 2011; Zimmerman, Schütte, Taskinen, & Köller, 2013). Het meest voorkomend probleemgedrag bij adolescenten (Bongers, Koot, Van der Ende, & Verhulst, 2004; Buodo, Moscardino, Scrimin, Altoè, & Palomba, 2013) en kan leiden tot verschillende negatieve gevolgen voor de adolescent zelf en de maatschappij. Eerder onderzoek wijst uit dat externaliserend probleemgedrag tijdens de adolescentie samenhangt met minder zelfvertrouwen, afwijzing van leeftijdsgenoten, een verhoogd risico op schooluitval en een lager niveau van academisch presteren (Dodge & Pettit, 2003; Martino, Ellickson, Klein, McCaffrey, & Edelen, 2008; Zimmerman et al., 2013). Ook functioneren adolescenten die externaliserend probleemgedrag laten zien tijdens de volwassenheid slechter en hebben zij meer kans op middelengebruik (Bongers, Koot, Van der Ende, & Verhulst, 2008; King, Lacono, & McGua, 2004; Reef et al., 2011). Tevens is er een kans dat externaliserend probleemgedrag een voorspellende waarde heeft voor het ontwikkelen van een stoornis in de volwassenheid, zoals stemmingsstoornissen of depressies (Hofstra, van der Ende & Verhulst, 2002; Martino et al., 2008). Naast persoonlijke gevolgen voor de adolescent heeft externaliserend probleemgedrag ook maatschappelijke gevolgen. In Nederland worden bijvoorbeeld 30 op de 1000 adolescenten verdacht van delinquent gedrag (Van der Laan & Goudriaan, 2015). In 2014 kwam dit neer op 22.640 adolescenten. Jeugddelinquentie leidt jaarlijks tot hoge kosten (Van der Laan & Goudriaan, 2015) waaronder kosten voor therapie, jeugdreclassering en slachtoffervergoeding

(Kalidien & Heer-de Lange, 2012). Het is daarom noodzakelijk om de risicofactoren van externaliserend probleemgedrag te onderzoeken. Aandacht voor de adolescentieperiode is gewenst omdat de mate van externaliserend probleemgedrag tijdens deze periode toeneemt (Bongers et al., 2004; De Haan, Prinzie, & Deković 2010; Deković, Buist, & Reitz, 2004). Ondanks dat wordt verondersteld dat ouders tijdens de adolescentie minder invloed uitoefenen op het externaliserend probleemgedrag van hun kinderen (Bradley & Corwyn, 2013) blijven ouders zeer belangrijk om steun te geven aan hun kinderen bij het streven naar sociaal competent gedrag (Henderson, Dakof, Schwartz, & Liddle, 2006; Raboteg-Saric, Rijavec, & Brajsa-Zganec, 2001). Om deze reden is in het huidige onderzoek de relatie tussen opvoedingsgedrag van ouders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten verder onderzocht.

Volgens het sociaal interactiemodel en ecologisch perspectief van Bronfenbrenner is het gezin de sterkste factor die gerelateerd is aan de ontwikkeling van het kind (Bronfenbrenner & Morris, 2006). Patterson (1982) beschrijft vanuit sociaal-leertheoretisch perspectief hoe opvoedingsvaardigheden bij adolescenten kan leiden tot opstandig, ongehoorzaam en op latere leeftijd ook antisociaal en delinquent gedrag. Deze theorie stelt dat kinderen het gedrag van hun ouders als voorbeeld zien, waardoor ze bijvoorbeeld agressieve strategieën kunnen afkijken en overnemen. Dit heeft tot gevolg dat externaliserend probleemgedrag kan toenemen. Ook uit empirisch onderzoek blijkt dat interacties binnen het gezin, zoals ouder-kind interacties, voorspellers zijn van externaliserend probleemgedrag bij adolescenten (Deković & Buist, 2005; Nickerson & Nagle, 2005). Er is veel onderzoek gedaan naar de mogelijke rol van opvoeding als voorspeller van externaliserend probleemgedrag tijdens de adolescentiefase (Deković, Wissing, & Meijer, 2014; Eichelsheim et al.,

2010) en hieruit blijkt dat er een relatie bestaat tussen opvoedingsgedrag van ouders en huidige en latere externaliserende problemen van adolescenten (Bailey, Hill, Oesterle, & Hawkins, 2009; Hoeve, Dubas, Eichelsheim, Laan, van der Smeenk, & Gerris, 2009; McKee et al., 2007). Deze relatie kan echter per opvoedingsgedraging verschillen (O'Leary & Vidair, 2005; Prinzie, Onghena, & Hellinckx, 2006). Er wordt hierin onderscheid gemaakt tussen warme en negatieve opvoedgedragingen. Warm, ondersteunend ouderschap houdt in dat er vanuit de ouder een affectie voor het kind bestaat en dat de ouder sensitief en responsief naar het kind toe is (Grusec & Hastings, 2007). Negatief ouderschap kan omschreven worden als overactief, hard of nalatig opvoedgedrag (Blandon, Calkins, & Keane, 2010). Omdat er al veel onderzoek is gedaan naar de relatie tussen negatief ouderschap en externaliserend probleemgedrag van adolescenten, wordt in deze studie onderzoek gedaan naar de relatie tussen twee warme opvoedvariabelen, namelijk ouderlijke kennis (het door ouders in de gaten houden van de activiteiten van hun kind) en ouderlijke controle (gedragingen van ouders die erop gericht zijn het gedrag van hun kind te sturen) en externaliserend probleemgedrag bij adolescenten. Daarnaast wordt onderzocht of deze relatie gemodereerd wordt door sekse.

Ouderlijke kennis en externaliserend probleemgedrag tijdens de adolescentie

Hoge mate van kennis over de activiteiten van kinderen is een beschermende factor voor externaliserend probleemgedrag (Fletcher, Steinberg, & Williams-Wheeler, 2004; Laird, Pettit, Bates, & Dodge, 2003). De kennis die ouders over hun kinderen hebben komt voort uit wat kinderen zelf aan ouders vertellen (Kerr & Stattin, 2000; Kerr, Stattin, & Burk, 2010; Soenens et al., 2008; Stattin & Kerr, 2000). Uit onderzoek blijkt dat er een negatieve correlatie is tussen kennis van ouders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Wanneer adolescenten veel aan

hun ouders vertellen, dan is de kans dus kleiner dat adolescenten externaliserend probleemgedrag vertonen (bijv., Eaton et al., 2009; Eichelsheim et al., 2010; Keijsers et al., 2010). Een verklaring hiervoor kan zijn dat adolescenten die geen informatie aan hun ouders geven de kans missen om ondersteuning en advies te krijgen. Ouders zijn zich dan niet bewust van de vriendschappen en activiteiten van hun kinderen, waardoor zij hier niet op in kunnen spelen. (Keijsers et al., 2010; Stattin & Kerr, 2000). Het doel van deze kennis van ouders is om het leerproces te ontwikkelen en de algemene ontwikkeling van het kind te ondersteunen (Fantuzzo, Tighe, & Childs, 2000). Als deze kennis gemist wordt, bestaat er dus een kans dat de kinderen meer externaliserend probleemgedrag laten zien (bijvoorbeeld delinquent gedrag) en ouders hier niet op in spelen.

Ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag tijdens de adolescentie

Een lage mate van gedragscontrole wordt geassocieerd met meer externaliserend probleemgedrag (McKee, Coletti, Rakow, Jones, & Forehand, 2008). Ouderlijke controle bestaat uit twee dimensies, namelijk ‘gedragscontrole’ en ‘psychologische controle’ (Reitz, Deković, & Meijer, 2006). Volgens Reitz en Deković (2006) is gedragscontrole één van de belangrijkste dimensies in de opvoeding gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag bij het kind. Daarom is het huidige onderzoek gericht op gedragscontrole. Gedragscontrole bevat het ouderlijk gedrag dat erop uit is om gedrag van kinderen en adolescenten te leiden, te reguleren en te superviseren. Uit onderzoek blijkt dat er een negatieve correlatie is tussen ouderlijke gedragscontrole en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Wanneer ouders het gedrag van hun adolescent controleren, dan is de kans dus kleiner dat adolescenten minder externaliserend probleemgedrag vertonen. Door een hoge mate van gedragscontrole in de opvoeding zijn ouders beter op de hoogte van de

adolescent en kunnen zich bij de adolescent vaardigheden als gehoorzaamheid en zelfregulatie ontwikkelen (Yoo, Feng, & Day, 2013). De adolescent leert hierdoor te luisteren naar ouders en de maatschappij (Pettit et al., 2001). Ook lijken ouders die een hoge mate van gedragscontrole uitvoeren al vroeg in de opvoeding zicht te hebben op agressief en delinquent gedrag van hun kind. Door goed bij te sturen kan de kans op externaliserend probleemgedrag bij de adolescent afnemen (Pettit et al., 2001).

Sekseverschillen in de relatie tussen opvoedingsgedrag en externaliserend probleemgedrag

Tot op heden is het nog onduidelijk of het verband tussen ouderlijke kennis en ouderlijke controle sterker samenhangt met externaliserend probleemgedrag voor jongens of meisjes. Wel is bekend dat externaliserend probleemgedrag meer voorkomt bij jongens dan bij meisjes (Zahn-Waxler, Klimes-Dougan, & Slattery, 2000). Ook tijdens de adolescentiefase laten jongens meer externaliserend probleemgedrag zien dan meisjes (Moffitt, Caspi, Rutter, & Silva, 2001). Er zijn aanwijzingen dat meisjes over het algemeen anders worden opgevoed dan jongens (Karreman, Van Tuijl, Van Aken, & Deković, 2009). Dit komt doordat deviant gedrag en overactiviteit bij jongens meer geaccepteerd worden dan bij meisjes. Zo worden bijvoorbeeld jongens meer uitgedaagd tot agressief spel dan meisjes (Ensor, Hart, Jacobs, & Hughes, 2011). Dit zou dan ook meer externaliserend gedrag bij jongens kunnen verklaren. Daarom is in deze studie onderzocht of er sekseverschillen zijn in het verband tussen ouderlijke kennis en ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Huidig onderzoek

In dit onderzoek wordt de relatie tussen opvoedingsgedrag van ouders (ouderlijke kennis en ouderlijke controle) en externaliserend probleemgedrag van adolescenten (agressiviteit en delinquentie) onderzocht. Daarnaast wordt er onderzocht of deze relatie gemodereerd wordt door sekse. De onderzoeksvraag die hierbij onderzocht zal worden is: ‘Wat is de relatie tussen opvoedingsgedrag van ouders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten, en wordt deze relatie gemodereerd door sekse?’.

Op basis van de gevonden literatuur werd verwacht dat er een relatie bestaat tussen opvoedingsgedrag van ouders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten (Bailey et al., 2009; Hovee et al., 2009; McKee et al., 2007; Keijsers et al., 2010). Daarbij werd verwacht dat minder ouderlijke kennis en gedragscontrole samenhangt met meer externaliserende problematiek bij adolescenten (McKee, et al., 2008). Daarnaast is er exploratief onderzocht of de relatie tussen opvoedingsgedrag en externaliserend probleemgedrag gemodereerd werd door de variabele sekse. Hierbij was nog onduidelijk of deze relatie voor jongens sterker is dan voor meisjes.

Het huidige onderzoek levert een bijdrage aan kennis rondom voorspellers van externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Met deze kennis kunnen effectieve interventies worden ontwikkeld, om externaliserend probleemgedrag bij adolescenten te verminderen. Naast behandelprogramma’s kan hierbij ook gedacht worden aan preventieve maatregelen, zoals informatiebrochures en voorlichtingsprogramma’s voor ouders.

Methode

Procedure

In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van de data van de longitudinale studie Research on Adolescent Development And Relationships (RADAR), waarbij

Nederlandse adolescenten zeven jaar zijn gevolgd om de normale en problematische ontwikkeling van jongeren in kaart te brengen. Ouders en leerlingen ontvingen schriftelijke informatie en konden zelf aangeven mee te willen doen aan het onderzoek of te stoppen wanneer zij dat wilden. Nadat toestemming was gegeven door de leerling zelf en de ouders zijn er vragenlijsten afgenomen. De leerlingen en ouders die deelnamen aan het onderzoek kregen daarvoor een vergoeding. Het voorgestelde onderzoek heeft een cross-sectioneel design, waarbij gebruik is gemaakt van de eerste data wave van RADAR.

Participanten

Voor dit onderzoek zijn participanten van RADAR geselecteerd die aan wave één deelnamen. De adolescenten zaten in het eerste jaar van de brugklas. De steekproef bestond uit 520 adolescenten met Nederlandse nationaliteit waarvan 294 jongens (56.2%) en 226 meisjes (43.8%). De leeftijd varieert van 11.01 tot 15.56 jaar ($M_{\text{leeftijd}} = 13.03$; $SD = .46$). De deelnemers zijn willekeurig geselecteerd uit scholen in midden en West-Nederland en 87.5% van de gezinnen heeft een gemiddeld tot hoge sociaal economische status. Van de moeders die deelnamen aan het onderzoek hebben 69.5% een gemiddeld tot hoog opleidingsniveau en de vaders 80.1%

Meetinstrumenten

Opvoedingsgedrag. Adolescenten hebben de vragenlijst *Parenting Practices* (Kerr & Stattin, 2000; Stattin & Kerr, 2000) ingevuld betreffende het opvoedgedrag van zowel hun vader als moeder. Voor het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van de subschalen *Parental knowledge* (ouderlijke kennis) en *Parental control* (ouderlijke gedragscontrole), waarbij beide subschalen uit 5 items bestaan. Allen zijn gescoord op een 5-puntsschaal van 1 (*nooit*) tot 5 (*altijd*). De somscore van de vragenlijst is gebruikt als indicatie voor ouderlijke opvoeding. Een voorbeelditem van *parental*

knowledge is: “Weet je moeder wat jij doet in je vrije tijd?” en een voorbeelditem van *parental control* is: “Heb je toestemming van je moeder nodig om laat thuis te komen op een doordeweekse avond?”. De subschalen ouderlijke kennis en ouderlijke controle hebben een goede betrouwbaarheid (Cronbach’s $\alpha_{\text{moeder}} = .80$, Cronbach’s $\alpha_{\text{vader}} = .83$).

Externaliserend probleemgedrag. Beide ouders hebben gerapporteerd over het externaliserend probleemgedrag van de adolescent aan de hand van de *Child Behavior Checklist* (Achenbach & Rescorla, 2001;2007; Verhulst & Van der Ende, 2013). Deze lijst bestaat uit 33 items waarin onderscheid wordt gemaakt tussen de subschalen delinquent gedrag (voorbeelditem: “Lijkt zich niet schuldig te voelen na zich misdragen te hebben”) en agressief gedrag (voorbeelditem: “Spreekt veel tegen of maakt veel ruzie”), die samen de schaal externaliserend probleemgedrag vormen. De items zijn gescoord op een 3-puntsschaal, van 0 (*nooit*) tot 2 (*vaak*). De somscore is gebruikt als indicatie voor externaliserend probleemgedrag. De betrouwbaarheid van de subschalen is zeer goed gebleken (Cronbach’s $\alpha_{\text{moeder}} = .91$, Cronbach’s $\alpha_{\text{vader}} = .88$).

Resultaten

Beschrijvende statistiek

De analyses zijn uitgevoerd, nadat de data is gecontroleerd op missing data. Bij de data van het meetinstrument *Parenting Practices* was de missing data op de schaal *Parental Knowledge* bij moeders 7 en bij vaders 34. Ook op de schaal *Parental Control* werd missing data gevonden, bij moeders waren dat er 229 en bij vaders 228. Tot slot was de missing data bij het meetinstrument *Child Behavior Checklist* bij moeders 26 en bij vaders 75. De beschrijvende statistieken van de schalen Ouderlijke

Kennis, Ouderlijke Controle en Externaliserend Probleemgedrag zijn, per geslacht van de ouders, weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1. *Beschrijvende statistieken van de schalen Ouderlijke Kennis, Ouderlijke Controle en Externaliserend Probleemgedrag bij Adolescenten.*

	<i>Moeders</i>			<i>Vaders</i>		
	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Ouderlijke kennis	513	4.24	.72	486	3.86	.88
Ouderlijke controle	291	3.69	1.03	290	3.31	1.08
Externaliserend probleemgedrag	494	8.97	7.84	445	9.60	7.08

Daarnaast werd door het toetsen van correlatie gekeken wat de mate van samenhang is tussen ouderlijke kennis, ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag. De resultaten worden weergegeven in Tabel 2. Er bestaat bij de moeders een klein negatief significante relatie tussen ouderlijke kennis en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit betekent dat ouderlijke kennis van moeders gerelateerd is aan minder externaliserend probleemgedrag van adolescenten. De relatie tussen ouderlijke controle van moeders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten is ook klein en negatief, maar niet significant. Dit betekent dat er geen significante relatie bestaat tussen ouderlijke controle van

moeders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Er is geen significante relatie gevonden tussen ouderlijke kennis van vaders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Daarnaast bestaat er bij vaders een matige positieve significante relatie tussen ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit betekent dat ouderlijke controle van vaders gerelateerd is aan meer externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Tabel 2. *Correlaties tussen Ouderlijke Kennis en Ouderlijke Controle van Vaders en Moeders en Externaliserend Probleemgedrag van Adolescenten.*

	(1)	(2)	(3)
1. Ouderlijke kennis	-	.396**	-.029
2. Ouderlijke controle	.284**	-	.548**
3. Externaliserend probleemgedrag	-.292**	-.004	-

Noot. Resultaten vaders boven de diagonaal en resultaten moeders onder de diagonaal. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Ouderlijke kennis, controle en externaliserend probleemgedrag

‘Wat is de relatie tussen ouderlijke kennis, controle en externaliserend probleemgedrag bij adolescenten?’. Hierbij werd verwacht dat minder ouderlijke kennis en minder ouderlijke controle samenhangen met meer externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Er werd hierbij gebruikt gemaakt van multiple regressie analyse met externaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele en ouderlijke kennis en ouderlijke controle als onafhankelijke variabelen. De resultaten worden weergegeven in Tabel 3. Voorafgaand aan de analyses zijn de assumpties

normaliteit, onafhankelijkheid, lineariteit en homoscedasticiteit nagegaan. Aan alle assumpties werd voldaan. De residuen zijn normaal verdeeld en liggen allen (rondom) de diagonaal, daarnaast vertonen de residuen geen duidelijk patroon en daarom is er sprake van lineariteit en tot slot liggen de punten evenwichtig rond de horizontale nullijn en is de variantie dus constant (homoscedastisch).

De resultaten wijzen uit dat ouderlijke kennis van moeders niet significant gerelateerd is aan de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten (Beta = -.11). Dit verklaart 1% in de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Bij vaders is wel een zwakke significante relatie gevonden tussen ouderlijke kennis en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit betekent dat meer ouderlijke kennis van vaders gerelateerd is aan minder externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Verder blijkt uit de resultaten dat ouderlijke controle van moeders niet significant gerelateerd is aan de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten (Beta = .03). Dit verklaart 1% van de variantie in de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Ook blijkt uit de resultaten dat ouderlijke controle van vaders niet significant gerelateerd is aan de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten (Beta = .05). Dit verklaart 4% van de variantie in de mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Ouderlijke controle blijkt dus niet significant gerelateerd te zijn aan externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Concluderend is er alleen een negatief zwakke significante relatie gevonden tussen ouderlijke kennis van vaders en minder externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Tabel 3. *Multiple regressieanalyse van Ouderlijke Kennis en Ouderlijke controle van Moeders en Vaders en Externaliserend Probleemgedrag van Adolescenten*

	Externaliserend probleemgedrag									
	Moeders					Vaders				
	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	R^2	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	R^2
Ouderlijke kennis	-1.03	.63	-.11	.102	.010	-1.71	.51	-.22	.001	.044
Ouderlijke controle	.15	.38	.03	.691	.010	.28	.36	.05	.437	.044

Moderatie door sekse

‘Wordt de relatie tussen ouderlijke kennis en ouderlijke controle, en externaliserend probleemgedrag van adolescenten gemodereerd door sekse?’. Hierbij was vooraf onduidelijk of de relatie mogelijk sterker is voor jongens of meisjes. Er is gebruik gemaakt van moderatie analyse. De resultaten worden weergegeven in Tabel 4 en 5. Bij de moderatie analyse is de interactie tussen (1) ouderlijke kennis en sekse, en (2) ouderlijke controle en sekse toegevoegd.

Allereerst is de relatie tussen ouderlijke kennis en externaliserend probleemgedrag onderzocht (Tabel 4). In stap 1 van de hiërarchische multiple regressie is het hoofdeffect ouderlijke kennis (gecentreerd) toegevoegd. In stap 2 is sekse (gecentreerd) toegevoegd. Tot slot is in stap 3 de interacties tussen ouderlijke kennis en sekse toegevoegd. Bij zowel moeders als vaders is de interactie niet significant. Dit betekent dat er geen verschil is gevonden tussen jongens en meisjes in de relatie tussen ouderlijke kennis en externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Daarnaast is de relatie tussen ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag onderzocht (Tabel 5). In stap 1 van de hiërarchische multiple regressie is het hoofdeffect ouderlijke controle (gecentreerd) toegevoegd. In stap 2 is sekse (gecentreerd) toegevoegd. Tot slot is in stap 3 de interacties tussen ouderlijke controle en sekse toegevoegd. Bij zowel moeders als vaders is de interactie niet significant. Dit betekent dat er ook geen verschil is gevonden tussen jongens en meisjes in de relatie tussen ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Tabel 4. *Multiple hiërarchische regressieanalyse van Ouderlijke Kennis van Moeders en Vaders en Externaliserend Probleemgedrag van Adolescenten te Voorspellen aan de hand van Sekse*

Stap	Externaliserend probleemgedrag									
	Moeders					Vaders				
	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	<i>R</i> ²
<i>1 Hoofd effecten</i>										
Ouderlijke kennis	-3.21	.48	-.29	.000	.085	-2.39	.38	-.29	.000	.081
<i>2 Controle variabelen</i>										
Sekse	.10	.69	.01	.884	.085	-.30	.65	-.02	.683	.082
<i>3 Interacties</i>										
Ouderlijke kennis *										
Sekse	-.53	.96	-.02	.579	.001	-.90	.77	-.05	.245	.085

Tabel 5. *Multiple hiërarchische regressieanalyse van Ouderlijke Controle van Moeders en Vaders en Externaliserend Probleemgedrag van Adolescenten te Voorspellen aan de hand van Sekse*

Stap	Externaliserend probleemgedrag									
	Moeders					Vaders				
	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	SE	β	<i>p</i>	<i>R</i> ²
<i>1 Hoofdeffecten</i>										
Ouderlijke controle	-.02	.36	.01	.953	.000	-.16	.34	-.03	.642	.001
<i>2 Controle variabelen</i>										
Sekse	.30	.72	.03	.679	.001	-.68	.73	-.06	.354	.004
<i>3 Interacties</i>										
Ouderlijke controle *										
Sekse	1.36	.74	.11	.066	.014	-.25	.70	-.02	.719	.005

Discussie

In het huidige onderzoek is bestudeerd of er een relatie bestaat tussen opvoedingsgedrag van ouders (ouderlijke kennis en ouderlijke controle) en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Deze relaties zijn zowel voor vaders als moeder onderzocht. Ook is onderzocht of deze relaties worden gemodereerd door sekse. In lijn met de verwachting is in dit onderzoek gevonden dat minder ouderlijke kennis in relatie staat met meer externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Deze relatie is in het huidige onderzoek echter alleen bij vaders gevonden. Hoe minder ouders weten over waar en met wie de adolescent is, hoe meer externaliserend probleemgedrag de adolescent laat zien (Jacobson & Crockett, 2000). Een verklaring hiervoor kan zijn dat adolescenten die geen informatie aan hun ouders geven de kans missen om ondersteuning en advies te krijgen. Ouders zijn zich dan niet bewust van de vriendschappen en activiteiten van hun kinderen, waardoor zij hier niet op in kunnen spelen (Keijsers et al., 2010; Stattin & Kerr, 2000). Een verklaring voor het verschil tussen moeder en vader kan zijn, dat adolescenten evenveel vertellen aan beiden ouders, maar dat een gesprek met vader een groter effect heeft. Bijvoorbeeld door een verschil in communicatie tussen vrouwen en mannen (Finkenauer, Engels, Brandje, & Meeus, 2004; Noller, 1978; Youniss & Smollar, 1985).

Daarnaast is in de huidige studie geen relatie gevonden tussen ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit is inconsistent met de opgestelde hypothese. Er werd namelijk verwacht dat meer ouderlijke controle een lagere mate van externaliserend probleemgedrag van adolescenten voorspelt (McKee et al., 2008). Het verschil in resultaten tussen huidig onderzoek en bestaande literatuur kan mogelijk verklaard worden door de manier waarop ouderlijke controle

geoperationaliseerd wordt. Zo richt onderzoek van McKee en collega's (2008) zich op ouderlijke controle in de alledaagse handelingen, terwijl de huidige studie de ouderlijke controle in de opvoeding heeft gemeten. Hierdoor kunnen ook verschillen in de resultaten gevonden zijn.

Tot slot werden voor bovenstaande bevindingen verschillen verwacht tussen jongens en meisjes, maar is tot op heden nog niet duidelijk voor wie deze relatie sterker is. In het huidige onderzoek is echter geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes in de relatie tussen ouderlijke kennis en ouderlijke controle en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Onderzoek heeft aangetoond dat de omgeving een sterkere invloed heeft tijdens de adolescentie op meisjes dan jongens, omdat meisjes meer georiënteerd zijn op inter-persoonlijke relaties en goedkeuring van anderen (Werner & Silbereisen, 2003). Door de onvoorwaardelijke ouder-kind band, zijn meisjes minder gevoelig voor goedkeuring van de ouders dan van leeftijdsgenoten. Mogelijk heeft het gedrag van leeftijdsgenoten dus wel een sterkere invloed op het gedrag van meisjes dan van jongens, maar geldt dit onderscheid minder in de ouder-kind relatie (Leadbeater et al., 1999). Verder heeft onderzoek aangetoond dat de persoonlijkheidskenmerken van kinderen in verschillende mate gevoelig zijn voor opvoedgedrag en mogelijk zijn dergelijke individuele kind kenmerken belangrijker dan de sekse van kinderen (De Haan, Prinzie, & Deković, 2010). Daarom wordt aangeraden om jongens en meisjes te blijven onderzoeken, om meer duidelijkheid te scheppen in deze inconsistente resultaten. Studies die, naast het bestuderen van verschillende opvoedgedragingen, rekening houden met omgevingsfactoren (leeftijdsgenoten) en individuele kind kenmerken (persoonlijkheid), zouden aanzienlijk vooruitgang kunnen boeken in het verhelderen van sekse specifieke processen van externaliserend probleemgedrag.

Sterke punten en beperkingen

Eén van de doelstellingen van het huidige onderzoek was om meer inzicht te krijgen in welk opvoedgedrag van ouders een relatie heeft met externaliserend probleemgedrag van adolescenten. In lijn met het sociaal interactiemodel en ecologisch perspectief van Bronfenbrenner (2006) en bevindingen van eerder onderzoek leken zowel ouderlijke kennis en ouderlijke controle, wanneer deze kenmerken apart werden onderzocht, een significante rol te spelen. Het huidige onderzoek heeft dit veld uitgebreid door binnen één onderzoek de relatie tussen de verschillende opvoedgedragingen (ouderlijke kennis en ouderlijke controle) en externaliserend probleemgedrag van adolescenten te onderzoeken. Ook werd onderzocht of deze relatie gemodereerd wordt door sekse. Dit levert een bijdrage aan de bestaande kennis rondom voorspellers van externaliserend probleemgedrag van adolescenten en of deze voorspellers verschillen voor jongens en meisjes.

Er zijn verschillende sterke kanten van het huidige onderzoek. Ten eerste is de steekproefgrootte ($N = 520$) een sterke kant van het huidige onderzoek. Grimm (1993) stelt voor het verkrijgen van een nauwkeurig resultaat een steekproefgrootte van tenminste 100 deelnemers. Daarnaast levert het huidige onderzoek een bijdrage aan beperkte kennis over opvoedgedragingen gerelateerd aan het externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

Het huidig onderzoek heeft ook een aantal beperkingen. Ten eerste zijn er alleen gegevens verzameld middels vragenlijsten. Dit betekent dat het gaat om de beleving van de ouders en de adolescenten en dat objectieve gegevens ontbreken. De betrouwbaarheid en validiteit kunnen toenemen door het gebruik van verschillende meetmethoden, bijvoorbeeld door middel van observatie (Prinzie, Deković, & Reitz,

2008). In vervolgonderzoek zou een multi-methode benadering gehanteerd kunnen worden.

Eerder onderzoek toont aan dat ouderlijke kennis en ouderlijke controle worden beschouwd als protectieve factoren voor minder externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Wellicht zijn andere opvoedingsgedragingen die niet in dit onderzoek zijn opgenomen, ook van belang. Verder onderzoek is nodig om het effect van andere opvoedingsgedragingen (zoals ouderlijke stress) en externaliserend probleemgedrag van adolescenten na te gaan.

Een laatste beperking betreft de generaliseerbaarheid van het huidige onderzoek. De steekproef bestond uit voornamelijk Nederlandse adolescenten uit de middenklasse. Hierdoor zijn de resultaten uit het huidige onderzoek niet generaliseerbaar naar andere etnische groepen of sociale klassen. Het is wenselijk om in vervolgonderzoek een grotere groep adolescenten met andere etnische achtergronden te betrekken.

Conclusie

Ondanks genoemde beperkingen die de huidige studie met zich meebrengt, levert deze studie een belangrijke bijdrage aan het onderzoek rondom externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Aangezien uit de literatuur blijkt dat ouderlijke kennis en ouderlijke controle gerelateerd zijn aan externaliserend probleemgedrag van adolescenten, is verder onderzoek wenselijk. De bevindingen uit de huidige studie belichten diverse aandachtspunten voor preventie en interventies. Om adolescenten en ouders te helpen, dient bij het ontwikkelen van interventies rekening te worden gehouden met de relatie tussen opvoedingsgedrag van ouders en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Samenvattend biedt de huidige studie een bijdrage aan de wetenschappelijke kennis rondom voorspellers van externaliserend

probleemgedrag van adolescenten en of deze voorspellers verschillen voor jongens en meisjes.

Referenties

- Achenbach, T.M., & Rescorla, L.A. (2001). *Manual for the ASEBA School-Age Forms & Profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Centre for Children, Youth & Families.
- Achenbach, T.M., & Rescorla, L.A. (2007). *Multicultural supplement to the manual for the ASEBA school-age forms and profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Centre for Children, Youth & Families.
- Baily, J.A., Hill, K.G., Oesterle, S., & Hawkins, J.D. (2009). Parenting practices and problem behavior across three generations: Monitoring, harsh discipline, and drug use in the intergenerational transmission of externalizing behavior. *Developmental Psychology, 45*, 1214-1226. doi:10.1037/a0016129
- Bandon, A.Y., Calkins, S.D., & Keane, S.P. (2010). Predicting emotional and social competence during early childhood from toddler risk and maternal behavior. *Development and Psychopathology, 22*, 119-132.
doi:10.1017/S0954579409990307
- Bonges, I.L., Koot, H.M., van der Ende, J., & Verhulst, F.C. (2004). Developmental trajectories of externalizing behaviors in childhood and adolescence. *Child Development, 75*, 1523-1537. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00755.x
- Bonges, I.L., Koot, H.M., van der Ende, J., & Verhulst, F.C. (2008). Predicting young adult social functioning from developmental trajectories of externalizing behaviour. *Psychological Medicine, 38*, 898-999.
doi:10.1017/s0033291707002309
- Bradley, R.H., & Corwyn, R. (2013). From parent to child to parent...: Paths in and out of problem behaviour. *Journal of Abnormal Child Psychology, 41*, 515-529.
doi:10.1007/s10802-012-9692-x

- Bronfenbrenner, U., & Morris, P.A. (2006). The bioecological model of human development. *Handbook of child psychology, Vol. 1: Theoretical models of human development*. New York: John Wiley.
- Buodo, G., Moscardino, U., Scrimin, S. Altoè, G., & Palomba, D. (2013). Parenting stress and externalizing behavior symptoms in children: the impact of emotional reactivity. *Child Psychiatry & Human Development, 44*, 786-797.
doi:10.1007/s10578-013-0371-0
- De Haan, A.D., Prinzie, P., & Deković, M. (2010). How and why children change in aggression and delinquency from childhood to adolescence: Moderation of overreactive discipline by child personality. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 51*, 725-733. doi:10.1111/j.1469-7610.2009.02192.x
- Deković, M., & Buist, K.L. (2005). Multiple perspectives within the family: Family relationship patterns. *Journal of Family Issues, 26*, 467-490.
doi:10.1177/0192513X04272617
- Deković, M., Buist, K.L., & Reitz, E. (2004). Stability and changes in problem behavior during adolescence: Latent growth analyses. *Journal of Youth and Adolescence, 33*, 1-12. doi:0047-2891/04/0200-0001/0
- Deković, M., Wissink, I.B., & Meijer, A.M. (2004). The role of family and peer relations in adolescent antisocial behaviour: comparison of four ethnic groups. *Journal of Adolescence, 27*, 497-514. doi:10.1016/j.adolescence.2004.06.010
- Dodge, K.A., & Pettit, G.S. (2003). A biopsychosocial model of the development of chronic conduct problems in adolescence. *Developmental psychology, 39*, 349-371. doi:10.1037/0012-1649.39.2.349
- Eaton, N.R., Krueger, R.F., Johnson, W., McGue, M., & Iacono, W.G. (2009). Parental monitoring, personality, and delinquency: Further support for a

- reconceptualization of monitoring. *Journal of Research in Personality*, 43, 49-59. doi:10.1016/j.jrp.2008.10.006
- Eichelsheim, V.I., Buist, K.L., Deković, M., Wissink, I.B., Frijns, T., van Lier, P.A.C., Koot, H.M., & Meeus, W.H.J. (2010). Associations among the parent-adolescent relationship, aggression and delinquency in different ethnic groups: A replication across two Dutch samples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45, 293-300. doi:10.1007/s00127-009-0071-z
- Ensor, R., Hart, M., Jacobs, L., & Hughes, C. (2011). Gender differences in children's problem behaviours in competitive play with friends. *British Journal of Development Psychology*, 29, 176-187. doi:10.1111/j.2044-835X.2010.02016.x
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92, 367-376. doi:10.1037/0022-0663.92.2.367
- Fletcher, A.C., Steinberg, L., & Williams-Wheeler, M. (2004). Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*, 75, 781-796. doi:10.1111/j.1467-8624-2004.00706.x
- Finkenauer, C., Engels, R.C.M.E., Branje, S.J.T., & Meeus, W. (2004). Disclosure and relationship satisfaction in families. *Journal of Marriage and Family*, 66, 195-209. doi:10.1111/j.0022-2445.2004.00013.x-i1
- Grimm, L.G. (1993). *Statistical Applications for the Behavioral Sciences*. USA: John Wiley & Sons Inc.
- Grusec, J.E., & Hastings, P.D. (2007). *Handbook of Socialization*. New-York: Guilford Press.

- Henderson, C.E., Dakof, G.A., Schwartz, S.J., & Liddle, H.A. (2006). Family functioning, self-concept, and severity of adolescent externalizing problems. *Journal of Child and Family Studies, 15*, 719-729. doi:10.1007/s10826-006-9045-x
- Hoeve, M., Dubas, J.S., Eichelsheim, V.I., van der Laan, P.H., Smeenk, W., & Gerris, J.R.M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 37*, 749-775. doi:10.1007/s10802-009-9310-8
- Hoeve, M., van der Laan, P., Gerris, J.R.M., & Dubas, J.S. (2009). Sekseverschillen in het verband tussen opvoedingsstijlen en delinquentie. *Kind en Adolescent, 30*, 122-136. doi:10.1007/BF03087941
- Hofstra, M.B., van der Ende, J., & Verhulst, F.C. (2002). Child and adolescent problems predict DSM-IV disorders in adulthood: A 14-year follow-up of a Dutch epidemiological sample. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 41*, 182-189. doi:10.1097/00004583-200202000-00012
- Jacobson, K.C., & Crockett, L.J. (2000). Parental monitoring and adolescent adjustment: an ecological perspective. *Journal of Research on Adolescence, 10*, 65-97. doi:10.1207/SJRA1001_4
- Kalidien, S.N., & Heer-de Lange, N.E. (2012). *Kosten van criminaliteit. In criminaliteit en rechtshandhaving 2012*. Den Haag: WODC.
- Karreman, A., Van Tuijl, C., Van Aken, M.A.G., & Deković, M. (2009). Predicting young children's externalizing problems: Interactions among effortful control, parenting, and child gender. *Merrill-Palmer Quarterly, 55*, 111-134. doi:10.1353/mpq.0.0020

- Keijsers, L., Branje, S.J.T., Van der Valk, I.E., & Meeus, W. (2010). Reciprocal effects between parental solicitation, parental control, adolescent disclosure, and adolescent delinquency. *Journal of Research on Adolescence, 20*, 88-113. doi:10.1111/j.1532-7795.2009.00631.x
- Kerr, M., & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology, 36*, 366-380. doi:10.1037//0012-1649.36.3.366
- Kerr, M., Stattin, H., & Burk, W.J. (2010). A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence, 20*, 39-64. doi:10.1111/j.1532-7795.2009.00623.x
- King, M., Iacono, W.G., & McGue, M. (2004). Childhood externalizing and internalizing psychopathology in the prediction of early substance use. *Addiction, 99*, 1548-1559. doi:10.1111/j.1360-0443.2004.00893.x
- Lahey, B.B., Van Hulle, C.A., D'Onofrio, B.M., Rodgers, J.L., & Waldman, I.D. (2008). Is parental knowledge of their adolescent offspring's whereabouts and peer associations spuriously associated with offspring delinquency? *Journal of Abnormal Child Psychology, 36*, 807-823. doi:10.1007/s10802-008-9214-z
- Laird, R.D., Pettit, G.S., Bates, J.E., & Dodge, K.A. (2003). Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents' delinquent behavior: Evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Development, 74*, 752-768. doi:10.1111/1467-8624.00566
- Leadbeater, B.J., Kuperminc, G.P., Blatt, S.J., & Hertog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing

- problems. *Developmental Psychology*, 35, 1268-1282. doi:10.1037/0012-1649.35.5.1268
- Martino, S.C., Ellickson, P.L., Klein, D.J., McCaffrey, D., & Edelen, M.O. (2008). Multiple trajectories of physical aggression among adolescent boys and girls. *Aggressive Behavior*, 34, 61-75. doi:10.1002/ab.20215
- McKee, L., Colletti, C., Rakow, A., Jones, D.J., & Forehand, R. (2008). Parenting and child externalizing behaviors: Are the associations specific or diffuse? *Aggression and Violent Behavior*, 13, 201-215. doi:10.1016/j.avb.2008.03.005
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A.L., Forehand R., Massari, C., Jones, D., Gaffney, C.A., & Zens, M.S. (2007). Harsh discipline and child problem behaviors: The role of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence*, 22, 187-196. doi:10.1007/s10896-007-9070-6
- Moffitt, T.E., Caspi, A., Rutter, M., & Silva, P.A. (2001). *Sex differences in antisocial behavior: Conduct disorder, delinquency, and violence in the Dunedin longitudinal study*. Cambridge: University Press.
- Nickerson, A.B., & Nagle, R.J. (2005). Parent and peer attachment in late childhood and early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 25, 223-249. doi:10.1177/0272431604274174
- Noller, P. (1978). Sex differences in the socialization of affectionate expression. *Developmental Psychology*, 14, 317-319. doi:10.1037/0012-1649.14.3.317
- O'Leary, S.G., & Vidair, H.B. (2005). Marital adjustment, child-rearing disagreements, and overreactive parenting: Predicting child behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 19, 208-216. doi:10.1037/0893-3200.19.2.208
- Patterson, G.R. (1982). *Coercive family process*. Eugene, OR: Castalia.

Pettit, G.S., Laird, R.D., Dodge, K.A., Bates, J.E., & Criss, M.M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development, 72*, 583-598.

doi:10.1111/1467-8624.00298

Prinzle, P., Deković, M., & Reitz, E. (2008). Ouderlijke persoonlijkheid, opvoeding en probleemgedrag: Directe en indirecte effecten. *Kind en Adolescent, 29*, 4-16.

doi:10.1007/BF03076734

Prinzle, P., Onghena, P., & Hellinckx, W. (2006). A cohort-sequential multivariate latent growth curve analysis of normative CBCL aggressive and delinquent problem behavior: Associations with harsh discipline and gender. *International Journal of Behavioral Development, 30*, 444-459.

doi:10.1177/0165025406071901

Raboteg-Saric, Z., Rijavec, M., & Brajsa-Zganec, A. (2001). The relation of parental practices and self-conceptions to young adolescent problem behaviors and substance use. *Nordic Journal of Psychiatry, 55*, 203-209.

doi:10.1080/08039480152036092

Reef, J., Diamantopoulou, S., van Meurs, I., Verhulst, F.C., & van der Ende, J. (2011). Developmental trajectories of child to adolescent externalizing behavior and adult DSM-IV-disorder: Results of 24-year longitudinal study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 46*, 1233-1241. doi:10.1007/s00127-010-0297-9

Reitz, E., & Deković, M. (2006). De ouder-kindrelatie: wie beïnvloedt wie? *Kind en Adolescent, 27*, 84-99. doi:10.1007/BF03060980

Reitz, E., Deković, M., & Meijer, A.M. (2006). Relations between parenting and externalizing and internalizing problem behaviour in early adolescence: Child

behaviour as moderator and predictor. *Journal of Adolescence*, 29, 419-436.

doi:10.1016/j.adolescence.2005.08.003

Soenens, B., Luyckx, K., Vansteenkiste, M., Duriez, B., & Goossens, L. (2008).

Clarifying the link between parental psychological control and adolescents' depressive symptoms. *Merril-Palmer Quarterly*, 54, 411-444.

doi:10.1353/mpq.0.0005

Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child*

Development, 71, 1072-1085. doi:10.1111/1467-8624.00210

Van der Laan, A.M., & Goudriaan, H. (2015). *Monitoring Jeugdcriminaliteit*. Den

Haag: WODC.

Vieno, A., Nation, M., Pastor, M., & Santinello, M. (2009). Parenting and antisocial

behavior: A model of the relationship between adolescent self-disclosure, parental closeness, parental control, and adolescent antisocial behavior.

Developmental Psychology, 45, 1509-1519. doi:10.1037/a0016929

Werner, N.E., & Silbereisen, R.K. (2003). Family relationship quality and association

with deviant peers as predictors of adolescent problem behaviors: The

moderating role of gender. *Journal of Adolescent Research*, 18, 454-480.

doi:10.1177/0743558403255063

Wicks-Nelson, R., & Israel, A.C. (2015). *Abnormal Child and Adolescent*

Psychology, DSM-5 Update (eighth edition).

Yoo, H., Feng, X., & Day, R.D. (2013). Adolescents' empathy and prosocial behavior

in the family context: A longitudinal study. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 1858-1872. doi:10.1007/s10964-012-9900-6

Youniss, J., & Smollar, J. (1985). *Adolescent relations with mothers, fathers, and*

friends. Chicago, IL; University of Chicago Press.

Zahn-Waxler, C., Klimes-Dougan, B., & Slattery, M.J. (2000). Internalizing problems of childhood and adolescence: Prospects, pitfalls, and progress in understanding the development of anxiety and depression. *Development and Psychopathology*, *12*, 443-466. Verkregen op 23 oktober 2016, via <https://www-cambridge-org.proxy.library.uu.nl/core/services/aop-cambridge-core/content/view/CF1AAA8D3548CA67CA6426F06A6B29AE/S095457940003102a.pdf/internalizing-problems-of-childhood-and-adolescence-prospects-pitfalls-and-progress-in-understanding-the-development-of-anxiety-and-depression.pdf>

Zimmermann, F., Schütte, K., Taskinen, P., & Köller, O. (2013). Reciprocal effects between adolescent externalizing problems and measures of achievement. *Journal of Educational Psychology*, *105*, 747-761. doi:10.1037/a0032793